

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन

उस्मानाबाद जिल्हा

१९९१-९२

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय
महाराष्ट्र शासन,
मुंबई.

" पकृत कार्यालयीन उपयोग करिता. "

" जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन "

जिल्हा : उस्मानाबाद.

१९९१ - ९२.

अर्थ व सांख्यिकी संशोधनालय,

महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन - १९९१-९२

जिल्हा :- उस्मानाबाद

अनुक्रमिका

विषय	पृष्ठ क्रमांक
भाग - १	
१) दृष्टीक्षेपात जिल्हा :- उस्मानाबाद (सामान्य माहिती व महाराष्ट्राची तुलना)	अ ते ९
२) जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन	१ ते २५

भाग - २

३) जिल्हा सांख्यिकी गोष्टवारा १ ते २१३

XX

(अ)

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन - १९९१-९२

दुर्ग जिल्हा

अ.क्र.	बाब	परिमाण	जिल्हा: उस्मानाबाद	महाराष्ट्र राज्य
१	२	३	४	५

(एक) प्राकृतिक रचना

अ) भौगोलिक स्थान

१) उत्तर अक्षांश	अंश	१७.३५ ते १८.४०	१६.४ ते २२.१
२) पूर्व रेखांश	अंश	७५.१६ ते ७६.४०	७२.६ ते ८०.९

ब) हवामान-१९९१

१) किमान तापमान	सेल्सियस	८.९	५.४
२) कमाल तापमान	"	४२.७	४८.७
३) पर्जन्य (सरासरी)	कि.मी.४९६.४६		उ.ना.

क) प्रशासकीय विभाग

(एप्रिल १९९२ रोजी)

१) तालुके	संख्या	६	३०३
२) पंचायत समित्या	"	६	२९८
३) टंवागस्त तालुके	"	६ (१९९१-९२)	२२६
४) एकात्मिक ग्रामीण विकास प्रकल्प गट	"	६	२९८
५) शहरे	"	८	३३६
६) गावे (सकूण) १९८१	"	७१२	४१८३३
१) निर्जन	"	८	२४७९
२) वस्ती असलेली	"	७०४	३९३५४
७) क्षेत्रांक (१९९१)	चौ. कि.मी	७५६९ (अस्थायी)	३०७७१३

(दोन) प्रशासकीय संस्था (३१-३-९२)

१) पंचायत समित्य	संख्या	६	२९८
२) महानगर पालिका	"	-	११
३) नगर परिषद	"	८	२२८
४) कॅम्प मंडळे	"	-	७
५) ग्रामपंचायती	"	५४१	२५८४८
६) पोलीस स्थानके	"	१५	८३३
७) पोलीस आउट पोस्ट	"	१३	-

कृ.मा.प.

(आ)

१	२	३	४	५
(तीन) लोकसंख्या (१९९१) अस्थायी				१९९१
१) ग्रामीण लोकसंख्या आकडे	हजारात	१०७८		४८३९६
२) नागरी लोकसंख्या	"	१९४		३०५४२
३) एकूण लोकसंख्या	"	१२७२		७८९३८
४) अनुसूचित जातीची लोकसंख्या (१९८१ नुसार)	"	१४५		८७५८ (१९९१) नुसार
५) अनुसूचित जातीच्या लोक संख्येची टक्केवारी (१९८१ नुसार)	टक्केवारी	१४.०७		११.०९
६) अनुसूचित जातीची लोकसंख्या (१९८१ नुसार)	हजारात	१९		७३१८ (१९९१ नुसार)
७) अनुसूचित जातीच्या लोकसंख्येची टक्केवारी	टक्केवारी	१.८८		९.२७
८) पुरुष (१९९१) अस्थायी)	आकडे हजारात	६५५		४०८३६
९) स्त्रिया		६१७		३८११२
१०) स्त्रि-पुरुष प्रमाण	१०० पुरुषांमागे स्त्रियांचे प्रमाण	९४३		९३४
११) घनता दर चौ. कि.मी. क्षेत्रातील लोकसंख्या		१६८		२५७
साक्षरतेचे प्रमाण १९९१			(१९९१ - नुसार)	
१२) १) एकूण	टक्केवारी	४४.३७		६४.९
२) पुरुष	"	५६.३८		७६.५६
३) स्त्रिया	"	३१.६२		५२.३२
४) राज्यामध्ये जिल्ह्यांचा क्रमांक संख्या		२४		-
(चार) कृषि		१९८५-८६		१९९०-९१
		(अंतीम)		(अस्थायी)
१) भौगोलिक क्षेत्र	हजार हेक्टर	७४८		३०७५८
२) जंगलव्याप्त क्षेत्र व त्याची भौगोलिक क्षेत्राची	टक्केवारी	४(०.५५)		५४१० (१७.५९%)

२००८

(६)

१	२	३	४	५
३)	शेतीला उपलब्ध नसलेली जमीन.			
	अ) २५ विंगर शेती वापराखालील हजार हेक्टर जमीन.	१३		११११
	ब) पडीत जमिन आणि लागवडी लायक नसलेली जमीन.	"	"	१७१७
	क) एकूण (अ + ब)	"	"	२५
४)	पडीत जमिनीव्यतिरिक्त लागवडी न केलेले इतर जमीन.			
	१) काथम गुरे वरण आणि इतर हजार हेक्टर	३३		१५१९
	२) झाडे झुडपाखालील जमीन	"	"	१
	३) लागवडी योग्य परंतु पड जमीन.	३४		१०२८
५)	पडीत जमीन			
	१) वातु पड हजार हेक्टर	३१		८७०
	२) इतर पड	"	"	५६
६)	पिकाखालील क्षेत्र			
	१) पिकाखालील निव्वळ क्षेत्र	"	"	५७४
	२) दुसोटा क्षेत्र	"	"	९६
	३) एकूण पिकाखालील क्षेत्र	"	"	६७०
७)	ओलित क्षेत्र			(१९९०-९१)
	१) निव्वळ ओलित क्षेत्र	"	"	७५
	२) एकूण ओलित क्षेत्र	"	"	९६
८)	महत्वाच्या पिकाखालील क्षेत्र (अन्नधान्य)	"	"	४८३
९)	वाहत धारण जमिनी (१९८५-८६)		(१९८५-८६)	(१९९०-९१)
	१) २ हेक्टरपेक्षा कमी	हेक्टर "००"	८३८	५६००९
	२) २ ते १० हेक्टर	"	"	४५८५
	३) १० हेक्टरपेक्षा जास्त	"	"	१५६५
१०)	जमीन महसूल वसुली (१९९१-९२) लायक समये			६७८
११)	जिल्हा परिषदेचे उपकर (१९९१-९२)			५२०८

(ई)

१	२	३	४	५
१२)	पंचायत समितीचा उपकर हजार रुपये (१९९१-९२)	उ.ना.		६३८८८
(पाच) पशु संवर्धन (पशु गणना १९८७ अस्थायी)				
१)	पशुधन	संख्या हजारात	७६३	३४२५५
२)	गायी व बैल	"	३४३	१६९८३
३)	म्हशी व रेडे	"	१०९	४७५६
४)	मेंढ्या	"	७५	२८७३
५)	शेळ्या	"	२१९	९१९५
६)	कोंबड्या, बदके	"	३३९	२४८३९
(सहा) सहकार (१९९१-९२)				
१)	सहकारी संस्था	संख्या	१९१२	११३०२३
२)	प्राथमिक कृषि सह. पत संस्था "	"	४५४	१९७२९
३)	प्राथमिक कृषि सह. पत संस्थेचे सभासद	संख्या हजारात	२१४	८२७७
४)	दुग्ध शाळा संस्था	संख्या	५८०	१४०६९ (१९९०-९१)
५)	प्राथमिक कृषि पत संस्थांनी रु. कोटीत दिलेली कर्जे.	रु. कोटीत	३३	७७५ (१९९०-९१)
(सात) जलसिंचन (३०-६-९१ रोजी)				
१)	पूर्ण झालेले पाटबंधारे प्रकल्प व त्याखालील लाभक्षेत्र			
१)	मोठे प्रकल्प	संख्या	२	२१
	लाभक्षेत्र	हजार हेक्टर	६४	उ.ना.
२)	मध्यम प्रकल्प	संख्या	११	१७१
	लाभक्षेत्र	हजार हेक्टर	२५	उ.ना.
३)	लघु प्रकल्प (पृष्ठ भाग)	संख्या	८२	१५५०
	लाभक्षेत्र	हजार हेक्टर	१९	उ.ना.
४)	सिंचन विहिरीखाली भिजणारे क्षेत्र	हजार हेक्टर	७७	१२९५ (१९९०)
(आठ) उद्योग (३१ डिसेंबर १९९१)				
१)	नोंदणीकृत कारखाने	संख्या	५३	२७४६५
२)	नोंदणीकृत पालू कारखाने (उत्पादन पालू असलेले)	"	४४	२४११९
३)	साखर कारखान्यांची संख्या (पालू असलेले खाजगी धस्त)	"	१	१४०
				६ कृ.मा.प.

(उ)

१	२	३	४
	४) साखर कारखान्यातील साखरेचे उत्पादन	हजार टन	४३६ ४१२४
	५) सर्व सत गिरण्यांची संख्या	संख्या	५ १२२
(नऊ)	वीज		
	१) वीज पुरवठा केलेली शहरे व खेडी संख्या (३१-३-९२)	संख्या	७२० ३९६६१
	२) विद्युतीकरण झालेल्या गांवांची संख्या	संख्या	७१२ ३९४१३
	३) वीज पुरवठा केलेले पंप संय (९१-९२) संख्या	संख्या	५६ १६१५
		हजारात	
	४) गोबरगैस संयंत्रे [३१-३-९२]	संख्या	५०२ [३४८३६ [३१-३-९२]]
(दहा)	सार्वजनिक आरोग्य (१९९१-९२)		
	१) रुग्णालये	संख्या	८ ७६८
	२) दवाखाने	"	११ १८९६
	३) प्राथमिक आरोग्य केंद्रे	"	४१ १६७२
	४) प्रथमिक आरोग्य पथके	"	- ८१
	५) एकात्मिक बालविकास गट योजना संख्या	संख्या	२ १३१
	६) अंगणवाडीत उपस्थित राहणारी मुले संख्या	संख्या	२११७३ १५६९०२१
(आकरा)	शिक्षण		
	१) एकूण प्राथमिक शाळा	संख्या	३०-९५ ८८ १९९१-९२
	२) एक शिक्षकी शाळा	"	८४४ ६०१८२
	३) प्राथमिक शाळेतील विद्यार्थी संख्या	हजारात	१२८ १३१८७ (९०-१०६५६)
	४) प्राथमिक शाळेतील शिक्षक संख्या	हजारात	४ २७२
	५) प्रत्येक शिक्षकामागे विद्यार्थी संख्या	संख्या	३९ ३९
(बारा)	दुय्यम शिक्षण		
	१) दुय्यम शाळा	संख्या	१७६ १०५२०
	२) शाळेतील एकूण विद्यार्थी	संख्या	हजारात ८८६ ६०१६
	३) शाळेतील शिक्षक	संख्या	हजारात ३ १८६
	४) प्रत्येक शिक्षकामागे दुय्यम शाळेतील विद्यार्थी	संख्या	हजारात ३१ ३२
(तेरा)	उच्च शिक्षण		

(क.)

१	२	३	४	५
(तेरा)	उच्च शिक्षण		३०-६-८९	१९९१-९२
	१) संस्था	संख्या	६	११६६
	२) एकूण विद्यार्थी	संख्या हजारात	११	११४१
(बौदा)	प्रौढ शिक्षण (१९९१-९२)		१९९१-९२	
	१) प्रौढ शिक्षण केंद्रे	संख्या	७३०	२०८०२
	२) प्रौढांची उपस्थिती	संख्या हजारात	२२	५०२
	तांत्रिक शिक्षण			
	१) शासकीय प्रशिक्षण संस्था			
	१) शासकीय व शासन सहाय्यीत संस्था	संख्या	२	११२ (१९८९-९०)
	२) इतर (खाजगी)	संख्या	२	९९ (१९८९-९०)
	२) शासकीय शासन सहाय्यीत औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमध्ये मंजूर झालेल्या जागा	औद्योगिक संख्या	१४२	४२८४४
	३) तांत्रिक व व्यवसायिक शिक्षण संस्था			
	१) शासकीय व शासन सहाय्यीत	संख्या	६	१६६
	२) इतर (खाजगी)	"	१२	५९७
	४) शासकीय, तांत्रिक व्यवसाय शिक्षण संस्थांची प्रवेश क्षमता	संख्याहजारात उ.ना.		१५५
	५) अभियंत्यांची संख्या	संख्या	उ.ना.	उ.ना.
(पंधरा)	परिवहन आणि दळणवळण (३१-३-९२)		(३१-३-९२ अक्षरची)	
	१) एकूण रेल्वे मार्गांची लांबी (३१-३-९२)	कि.मी.	३०	५४४०
	२) रस्त्यांची जोडलेली गावे	संख्या	५९९	उ.ना.
	३) एकूण रस्त्यांची लांबी (पृष्ठांकित नगरपालिका व्यतिरिक्त)	कि.मी.	४१७१	१७४४९४
	४) राष्ट्रीय महामार्गांची लांबी	कि.मी.	७९	३२५९
	५) राज्य महामार्ग	कि.मी.	६६८	३१०७६
	६) महत्वाच्या जिल्हा रस्त्यांची लांबी	कि.मी.	९३२	३८९८४
	७) इतर जिल्हा रस्त्यांची लांबी	कि.मी.	८१०	३९३१६
	८) ग्रामीण रस्त्यांची लांबी	कि.मी.	१५२७	६२१५९

कु.मा.प.

(स)

१	२	३	४	५
(सोळा)	पिंपरीच्या पाणीपुरवठा			
१)	कोण भावांची संख्या (१-४-९१)	संख्या	उ.ना.	१९१४
२)	खेड्यांना दिलेल्या पुरवठा (१९९१-९२)			
१)	नंजना पाणी पुरवठा	संख्या	२९५	३५१
२)	कुम नंजना	"	१४५	-
३)	विहिरी	"	२६	७०
४)	विद्युत् विहिरी	"	३३	१७७
३)	टॅक्सी किंवा अलगाडीने पाणी पुरवठा केली जाणारी गावे	"	६९१	५६२०
४)	योजनेत समाविष्ट करावयाची गावे	"	७	-
(सतरा)	धर बांधणी (१९९१-९२)			(१९९०-९१)
	भूमिहीन कामगारांसाठी बांधलेल्या शोपड्यासंख्या	१५७		१७००
(आठरा)	सकांतिमक ग्रामीण विकास कार्यक्रम (१९९१-९२)			
१)	दारिद्र्य रेषेखालील कुटुंबे १९८४-८५ संख्या	हजारत	०.५३	३४
३)	लाभार्थी (दुने + नवे)	संख्या	३७५९	उ.ना.
(एकोवीस)	रोजगार निर्मिती (१९९१-९२)			
१)	रोजगार हमी योजना (कोटी मनुष्य दिवस)	०.३९		११.९४
२)	राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार कार्यक्रम (कोटी मनुष्य दिवस)	-		-
३)	ज्वार रोजगार योजना	"	उ.ना.	७.७१
(वीस)	आदिवासी कल्याणकारी योजना-३१-३-९१			
१)	आदिवासी पुरिता आश्रम शाळा	संख्या	६	६०२
(इकवीस)	भागाद्वारे गावांसाठी कल्याणकारी योजना			
१)	भागाद्वारे गावांसाठी कल्याणकारी योजना	संख्या	२	२२५७ (१९९०-९१)
३)	धनगृहात राहणारे विद्यार्थी	"	१६०	१००३५० (१९९०-९१)
(बावीस)	पिंपरी निधीतून (१९९१-९२)			
१)	वार्षिक योजनेतील मजूर तरतूद रु. कोटीत	११		२९६९
२)	अनुसूचित भूत कायद्यासाठी तरतूद	"	१७	निरंक
(तेढीस)	नाशरी पुरवठा			
१)	रास्त भावाची दुकाने १९९१-९२	संख्या	९६५	३८७७६
२)	पुरविलेला एकूण साठा १९९१-९२ "०००" मे.टन	३०		उ.ना.
३)	सातवीय गुदामे (३१-३-९१)	संख्या	३०	१२०१
४)	साठवण्याची क्षमता "०००" मे.टन	उ.ना.		७४०
टीप:-	१) सोलापूर जिल्ह्यातून उस्मानाबाद जिल्ह्यात वर्ग करण्यात आलेल्या आठ खेड्यांना माहितीचा यात समावेश आहे.			
	२) कृषि विषयक आवेद्वारी (राज्यासाठी) आस्थायी आहे.			
	३) उ.ना. = उपलब्ध नाही.			